

מסורת הש"ס

רש"י

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

כג.

עין משפט
נר מצוה

(א) נכל זה ליתא בהר"ש
בפסקיו פ"ט סי' א' אין
כאן מקומו וז"ל לקמן קודם
כיון דחזא הוה קצרה ל"א
והוה מנעטרי רבנן וכו',
(ב) [עיי' תוס' ד"ב עה,
ד"ה ועכשיו], (ג) לקמן סד',
(ד) נדרות ט. קדושין מה',
(ה) [שייך עוד דף כג:],
(ו) [מור"ק כד:], (ז) [במדבר
ל', (ח) [ע"כ שייך לדף
כג:], (ט) [נלהן במשנה,
י' [במדבר ל',

הגהות הב"ח

(א) במשנה יאמר כל נדר
כ"ל ויתבט לו נמחק:

מוסף רש"י

אין פותחין לו בגדל.
נדר שאל היה בעולם
בשעת נדרו עדיין ועומדין
לנא לאמר שער
(קמ"ט ד.)

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שר מעינותיו שהתענה אם היה מוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: (א) וזל קילעך.
לכניסת ביתך וכדאמרין' אקילעך דבי ריש גלותא: פתח פיתחא לנפשי. לא שיתר רב סחורה לעצמו דהא ק"ל [מגילה י'] לא יחל דבריו' הוא אינו
מיחל אלא שמנא פתח שהיה יכול להיות יותר זו: כל שהיה פתחא לעושי. שהיה מנל ענמה משוכחת עד שהיא תפארת לאדם העושה
אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו זה. והא רמח רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכנסו רב נחמן שלא תהא דרך ישרה
שאכעיס אותו וכי האי גוונא לא
מיקרי נולד דשכיח דלירעתה גברא
רבה כרז נחמן על מי שנדר נדר
חזק כל כך אדעתא דכל מיניא: **על דעא דמנעטרי רבנן.** והאי לאו
נולד הוא דשכיח: ומי שרי הכי.
כלומר מי שרי לפתוח פתח שהנדר
מוכיח הפך מאותו פתח שהרי כל
עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור
על דעתו תאסר בהנאמו: אין
והסניא מעשה בזה. אלמנא אפילו
כי האי גוונא פתחין. וא"ת ומאי
מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה
צין זו לנדר זרוחין דמתני' אדרבה
היה לו לומר שהנדר מותר מאלי
כהך דמתניתין ו"ל דלא דמי נדרי
זרוחין דמתני' לוק פיו ולבו שוין של
מוכר ולא של לוקח שוין שלעולם לא
היה דעמו של מוכר שלא יפחות מן
הסלע ולא דעמו של לוקח שלא יוסיף
על שקל ומס"ה שרו אכל זה דעמו היה
להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי
האי גוונא לאו נדרי זרוחין מיקרי אלא
דאיכא פתח שאילו היה יודע שתעבור
על דעמו לא היה מדירה ובמתניתין נמי
הא כתיבנא לעיל (כא) ד"ה גרסינן
שאם היו מוכר ולוקח מעמידין
דכריהם חיל נדרייהו וכדמוכח ביבוסל'
אלא דאפשר שאף במעמידין פותחין
פתח לומר אילו היית יודע שהלוקח
לא יתן זו סלע כלום היית נודר אם
אמר לאו מתירין אותו וכדפתחין
הא. וא"ת ומאי שאל מהרורא שיאכל
חצירו אכלו ומדירו דא"ר אליעזר בן

והוה מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא
לשימשא (ל"א אדעתא דהכי אין במה
זימנין והוה מצטערי רבנן משימשא לטולא
ומטולא לשימשא) אמר ליה במנית בריה
דאבא שאול בן במנית מי נדרת אדעתא
דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא
לטולא אמר לא ושריוה ר' ישמעאל בר ר'
יוסי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמיהו
דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהכי אמר
להו אין נדרתא אדעתא דהכי אמר להו אין
במה זימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצטערי
רבנן מחייה באוכלא דקצרי אמר אדעתא
דמחי לי קצרא לא נדרי ושריה לנפשיה
א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא האי נולד הוא
דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנינא
א"אין פותחין לו בגולד א"ל דהאי לאו נולד
הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן ודביתיהו
דאביי הוה לה ההיא ברתא הוא אמר

לקריבאי היא אמרה לקריבה
אדעתאי ומינסבת לה לקריבך אולת ועברת על דעתיה ואינסבא לקריבה
אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת דעברת על דעתך ומנסבא
לה לקריבה מי אדרתה אמר לא ושרייה רב יוסף ומי שרי כי האי גוונא אין
והתניא מעשה באדם אחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על
דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוסי אמר לו ואילו היית יודע שעוברת
על דעתך ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא והתירו רבי יוסי: **בתנאי' ר"א**
בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר (א) לו כל
נדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: **גמ'** וכיון
דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה
חסורי

יעקב' נדרי זרוחין הוה והא התם פיו ולבו שוין שרואה שיאכל עמו חצרו ואפי' הכי אמרין נדרי זרוחין הוה ושרו ממילא ו"ל דלא
דמי דאילו התם הענין מוכיח מחסורו שאינו אלא זרוח שאין באכילת חצרו אלא קפידא כל כך שבשכיל זה ידינו מנכסיו דקוץ אכל
בהאי עובדא דנדיהו דאזי דאיכא קפידא טפי לאזי כי מנסבא לה דניתהו לקריבה ודאי איכא למימר בדקוץ דהיה ולא
לזרו בעלמא ומס"ה פשיטא לן דלרין פתח ואין הנדר בטל מאלי אדרבה נכתמיהו היכי שרינן ליה בהאי פתחא: והיתר נדרים
ביחיד מומחה או בשלשה הדיוטות במקום שאין מומחה וכדאמרין בזהא דנדרים דפרק כל פסולי המוקדשין (דף לו: א) אמר רבי
יחיאל בר אבין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה שלשה מתירין את הנדר במקום שאין מומחה והתם
שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם לאפוקי מדרכי יהודה דלמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכם במקום שאין
חכם חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אלא פירוש האי אחד מהן חכם דעבי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכם כגון מאן
ליהי אמר רב נחמן כגון אלא כלומר דעבי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אלא דגמירנא וסבירנא ואמרין מו התם
ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מכלל דהך כל דהו אמר רבינא דמסביר להו וסביר כלומר חד מינייהו צעין שיהא גמיר וסביר אכל
תרי אע"ג דלא גמירי כיון דכי מסביר להו סביר ומשמע ודאי דחכם דשרי יחידי לר' יהודה דוקא בסמוך דאי בגמיר וסביר בלחוד
כרז נחמן סגי א"כ היכי צעי בתלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להטורף עם
השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם במקום שאין חכם דאי בגמיר וסביר סגי בכל מקום שהוא הרי י' זו חכם אלא ודאי ה"ק אחד
מהן חכם דהיינו גמיר וסביר במקום שאין חכם דהיינו סמוך דכי אימיה לסמיהו שרי נדרא. וכיון דלר' יהודה צעי' סמוך ביחיד
לרבנן נמי דמדרכי יהודה נשמע לרבנן דבהאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בסוף פ' נערה המאורסה (לקמן עה: ד) דאמרין מועדי ה' לריבין
מומחה פרשת נדרים אין לריבין מומחה אלא אפי' צ"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המטות כתיב' אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן ביחיד
מומחה ומשמע דיחיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' מה התם צעיא סמוך ה"ג צעיא סמוך וזה דעת הרמב"ן ז"ל. אכל הרמב"ם
ז"ל כתב צ"ח ו' מהל' שבועות (ה' א) דחכם מוצהק ממיר את הנדרים דלא צעיא סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דאמר' התם במקום שאין
חכם לאו סיומא דלמלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דאמר' שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דאלמנא חכם לחודיה ממיר ומהדרינן
כעין אמר מר במקום שאין חכם חכם כגון מאן כלומר כגון מאן ממיר ביחיד ואמר רב נחמן כגון אלא כלומר דגמיר וסביר אלמנא כל היכא דגמיר
וסביר איבו לחודיה שרי נדרא ואע"פ שאינו סמוך וכרז כתבתי זה צ"ח (דף ח: ד) ושמעתי (עוד אכתוב בזה בפרק נערה ונדר) ב"ק ד' ושלשה
הדיוטות דשרי נדרא כד מסביר להו וסביר סגי דק"ל כרזנן דלא צעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו צעין דכי מסביר להו לסביר דג'
לרבנן כשנים לרבי יהודה. ומסתברא דהא דאמרין שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דמשמע הא במקום שיש חכם אין מתירין
משום כבודו של חכם הוא דאיתמר ולכתחלה הוא דלא אכל דיעבד אשפתי ליה נדרא: פסקא אף הרוצה להדיר את חבירו. שאוסר
כל נכסיו על חצירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור. מפרש בגמרא: **גמ'** כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה
ולא אתי לגביה למיכל בהדיה. לפי שכבר יודע המזומן שאין נדר חל עליו שכבר בטלו המזמן. וצדין הוא דהוה מצי לשנויי דלמר מדיר בחשאי
כדי שלא ישמע המזומן אלא דאכתי לא אחיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתני אף הרוצה משמע דהא נמי משום נדרי זרוחין מותר ולא משום תנאי
שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דאי כבי האי גוונא עסקין היכי תני וכלכד שיהא זכור [בשעת נדרן] פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה:

הכי

יב א מיי פ"ו מהל'
שבועות הלכה יב
סמך לאוין רמא טושי'
י"ד סומן רמא טעף יב:
ב עיי' מיי' שם בשבועות
ובכ"מ:
ג ג טושי' שם טעף י:
יד ד מיי' פ"ב מהלכות
נדרים הל"ד סמך
לאוין רמא טושי' י"ד
סומן רמא טעף א:

פירוש הרא"ש

קצרא. מנכס נדרים
ומקלן דלמרי' בהנול
במל' [ב"ק קט: קצרא
שמה וקצרא שקיל ליה:
אין פותחין בגולד.
דמאמר שאינו מצי דלא
מסוי' אדעתיה שיאמר דבר
זה לא הוה חרטה לעקור
הנדר מעיקרו: שביחי
אפיקורי דמצערי רבנן.
מנערי פ"ח אחרים כי האי
עובדא: ומי שרי. הידין
לעשות פתח מנוף הנדר
ולא לפתח ממקום אחר.
ועלתה לרגל. שהיו
מתקבלים לשמוע הדרשה
ואף הגשים היו נוהגים
מזה לנא שמה ולנאאות
בכבודו של תורה:
מתני' רבי אליעזר בן
יעקב אומר אף
הרוצה להדיר את חבירו
כ"י. גמ' מפרש לה: לא
שמע ליה ולא אתא
בהדיה. כיון שיעוד שנטל
נדרו: